DAGSINS MEINING

Vandamikil heimu

Samtí›is sum ófri›urin í Mi›eystri heldur fram eru eyglei›arar farnir at tosa um vandan fyri einum veruligum kríggi í Mi›eystri, millum Ísrael ø›rumegin og arabisku londini hinumegin.

Ilt er at ímynda sær, hvør kann vinna eitt slíkt kríggj. Neyvan er nakar ivi um, at øll londini, sum eitt slíkt kríggj fer at umfata, gerast taparar, harímillum eisini Ísrael. Hóast ovurstóru herna›armegi sína, sum eisini fevnir um kjarnorkuvápn, so kann ísraelska tjó›in neyvan koma væl frá einum lemjandi kríggi vi› øll síni grannalond.

Ávaringarnar frá eitt nú ST-keldum eiga at ver›a tiknar í størsta álvara.

Spurningurin um at fáa altjó›a fri›arherli› undir ST-eftirliti til Ísraels, Vestara Áarbakka og Gaza hevur veri› frammi vi› jøvnum millumbili, men higartil hava ísraelar víst hesum uppskoti aftur. Ta› er í tøkum tíma, at stø›a ver›ur tikin til júst henda spurningin, tí hann er kanska einasta vónin fyri at ste›ga høpis- og meiningsleysu drápunum. Tá ísraelar og palestinar ikki eru førir fyri sjálvir at ste›ga ørskapinum, so má altjó›a samfelagi› koma uppí.

Ta› ver›ur ein vanlukka, um úrsliti› av einum komandi vali í Ísrael gevur monnum sum Ariel Sharon møguleikan at koma til maktina. Hevur stø›an veri› fastløst og ómøgulig vi› Barak í oddasessinum, so ver›ur hon at meta vi› sætt ragnarok, kemur har›rendi og eirindarleysi Sharon til valdi›. So tá umheimurin ávarar móti einum kríggi í Mi›eystri skal hetta í fyrsta lagi tilskrivast óttanum fyri, at Ísrael fær eitt ví›gongt høgrast‡ri. Ta› fer vi› einum uppaftur har›rendari ísraelskum politikki av álvara at seta eld í alt Mi›eystur.

Og hetta kunnu londini í Vesturheiminum ikki liva vi›. Tí má ST og ikki minst USA gera sítt ítarsta til at leggja tr‡st á bæ›i ísraelar og palestinar um at finna eina ella a›ra loysn. Her hevur USA eina stóra ábyrgd, tí landi› letur Ísrael stóra búskaparliga hjálp. Vit kunnu tí bara óttast fyri, hvat kann henda, um USA fær ein høgravendan republikanskan forseta.

Ta› eru bert tær hóvligu kreftirnar í ísraelska og palestinska fólkinum saman vi› skilagó›um diplomatum úr vesturheiminum, sum kunnu minka um spenningin í hesum annars so yvirspenta øki. Hart móti hør›um politikkurin, sum tey ví›gongdu á bá›um sí›um, standa fyri og royna at birta uppundir vi› n‡ggjum atsóknum, fer bert at føra ein veg, og ta› er til ta› totala kríggi› í Mi›eystri, sum kann fáa heimsumfatandi fylgjur.

Sosialurin

NØVN Í VIKUNI

Heilsan til gullbrú›arpari› Hildu og Allan Næs í Nesi í Hvalba

50 ár er drúgv tí› í einum menniskja-lívi. Tá eru tey flestu av okkum farin um hálvan aldur. Tey, sum uppliva at halda gullbrúdleyp í sínum hjúnalagi, tey hava av sonnum liva› lívi›, hóast mong av teimum nú í okkara tí› fáa eitt langt lívskvøld skoytt uppí. Hetta vil eg sjálvandi eisini ynskja fyri tykkum bæ›i, Hildu og Allan, sum nú 9. des. halda tykkara gullbrúdleyp og sum kunnu líta aftur á eitt langt og virksamt lív.

Hilda og Allin eru bæ›i fødd og uppvaksin í Nesi, har tey settu búgv. Tey eru bæ›i fødd í 1925 og hava uppliva› ta trongu og berligu tí›ina í 1930 árunum, tá i› árslønin hjá fiskimonnunum lá ímillum 300-700 krónur. Tey hava uppliva› tey hættisligu krígsárini (1940-1945) vi› teirra sorgarleikum og samfelagsbroytingum, sum fullkomiliga í mongum førum umskapa›i lívsmynstri› og livikorini á bygd í Føroyum. Men teirra stø›i› sum bygdarfólk var ikki tiki› av lagi – tey vóru av tí berginum brotin.

Ta› var stór broyting hjá fiskimanninum – sum Allin var frá 15 ára aldri – frá seinast á 1930 árunum at hava eina ársinntøku u.l. 600-700 kr. og so nøkur fá ár seinni – undir krígnum – at fáa 5000-6000 kr. í 3-4 vikur ein ísfiskatúr. Tá galt um at fóta sær fíggjarliga. Hetta dugdu Hilda og Allin.

Tey eru enn millum teirra, sum enn elska og vir›a bygdarlívi› – ta›, sum eftir er av tí.

Umframt at halda húsi›, sum fitt av ogn liggur til, er Hilda enn røsk til hendurnar bæ›i at binda og bald‡ra. Í ungdómsárunum var hon burtur og tænti í húsi sum arbei›sgenta. Hetta var so vanligt tá. Men hon var eisini í Havn og lærdi at seyma hjá bró›ur sínum, tí vælumtókta skræddaranum, Niclasi Ludvig. Hetta er komi› henni væl vi› seinni sum húsmó›ir, mamma og omma. Øll síni bestu ár sum a›rar sjómanskonur røkti Hilda bæ›i kúnna og sey›in, evnagó› og sterk sum hon var. Sum a›rar ungar gentur í hennara barnaárum var hon vi› bæ›i at fiska kúving og at stinga fli›ur til agn hjá útró›rarmonnunum – ein horvin ver› í dag, men vi› gó›um og ríkum minnum hjá teimum, sum upplivdu ta› gamla og nú farna bygdalívi› vi› tí ney›uga felagsskapinum, sum skapa›i samfelagi›.

Millum menn fekk Allin – rætta navn hansara er Daniel Peter – um endan á gamla samfelagnum. Hann minnist útró›urin vi› árabáti bæ›i fyri eystan og fyri vestan. Men ungdóms- og mandóms-árini luttók hann sjálvur mest í útró›ri vi› motorbáti um vetrarnar. Tá var »Johanna« hjá nesmonnum í høgum vir›i.

Allin var fiskima›ur burturav. Hann fekk um endan á sluppfiskiskapinum vi› Ísland og Grønland og sí›an tey mongu seinni árini vi› trolara vetur og summar, í myrkri sum í ljósum, solei›is sum okkara fiskimenn arbei›a dagin í dag.

Ta› var ikki bara broytingina í sjólívinum, Allin upplivdi. Hann var bygdarma›ur burturav og luttók í øllum, sum bygdin hev›i at bjó›a. Eitt skifti var ta› kolarbei›inum, sum hvalbingar livdu av, og Allin bar seg ikki undan hvørki vi› hakkara ella spa›a í kolholinum.

Frá óvitaárunum var hann si›ma›ur bæ›i inni á landi og í Lítlu Dímun. Tey eru ikki fá túsund náta- og lomvigaregg, hann er komin upp um eggina vi›. Hann hevur mangan skølingin sliti› upp í berginum, á›renn hesin felagsskapunum var avlagdur nú fyri árum sí›an. Men enn røkir hann 75 ára gamal sín hálva gyllin í Lítlu Dímun. Á rekstri hevur hann havt sína føstu gongu upp fyri sunnan á Toppin og so ni›ur fyri nor›an móti rættini.

Tey seinastu árini hevur hann havt abbasynirnar vi›, tí gamalt er, at hann sum bjargama›ur skal vera, má vera vi› frá óvitaárunum og læra av teimum eldri. Ta› hevur veri› honum ein stór gle›i, at hann hevur kunna› havt abbasynirnar vi› í oynna, so hugagó›ir teir hava veri›. Teir hava ikki veri› minni hugagó›ir at hjálpa honum í Trø›ini og í Slokkunum, har Allin hevur gjørt ta› sjáldsama bragd í okkara tí› vi› haka og hvísl at drena alt Slokkastykki›, so at gomlu gravirnar og kornteigarnir hjá abba hansara, Damla Danjali, sum hann ber navni› eftir, nú eru ein einasti fløttur – u.l. eitt kúfó›ur í vídd.

Arbei›shug og arbei›sevni hevur Allin fingi› í vøggugávu. Hann hevur altí› veri› og – hóast síni 75 ár – er framvegis eitt arbei›sjarn, hugagó›ur og raskur alla sta›ni millum manna, altí› beinasamur, gó›ur at heita á, ongantí› vi› teimum stóru or›unum, men stillførur, álítandi í øllum verki sínum, fri›arma›ur – hansar apartur lá ongantí› eftir, har hann var og er.

Eftir at sjúkrakassarnir vór›u samanlagdir, fekk Allin ábyrgd av at krevja limagjaldi› inn í sóknini, og hann var valdur í felagsst‡ri› fyri sjúkrakassarnar, har hann nú hevur veri› í meira enn 20 ár.

Í einum so longum hjúnalagi sum hjá Hildu og Allanum, har ma›urin hevur havt sítt arbei› fyri ein stóran part á sjónum, har ilt er at byggja bor› fyri báru, og á landi í bakka og í bjørgum, har ofta bara eitt fet er frá dey›anum – har hevur konan mangan sínar óttafullu løtur. Mangar slíkar løtur eru eisini at minnast á hjá Hildu, t.d. hina fer›ina í Lítlu Dímun, tá i› hvalbingar lógu bátleysir úti í Lítlu Dímun eina ódnarnátt um heysti›, og heimafólki› ikki visti, hvussu leikur fór. Ella hina fer›ina, tá i› Allin sjálvur var› háttur av eldi umbor› á motorbáti. Í ney›ini leyp hann fyrst fyri bor› og sí›an vant hann seg upp aftur á dekki› at bjarga bæ›i mannalívi og bátinum frá eldsbruna.

Ta› er ikki skamrós, tá i› sagt ver›ur, at Hilda og Allin, sum hjún, sum grannar, sum bygdarfólk og sum trúføst fólk á kirkjugøtuni hava liva› upp til ta› bønina, prestur ba› fyri teimum á prædikustólinum tann dagin fyri 50 árum sí›ani, tá i› l‡st var› fyri teimum, um at tey máttu liva ø›rum til gott fyridømi.

Teimum ver›ur ynskt tillukku vi› gullbrúdleypsdegnum nú 9. desember vi› bestu ynskjum um framhaldandi gott hjúnalag og Guds signing á lívslei›ini.

Johs.

Sosialurin

Sosialurin
Stovna›ur: 1927
Ábyrgdarbla›stjóri:
Jan Müller jan@sosialurin.fo
Bla›stjóri:
Eirikur Lindenskov eirikur@sosialurin.fo
Tí›indalei›ari:
Jústinus Eidesgaard justinus@sosialurin.fo

Markna›ardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Dagbjørt S. Hansen dagbjort@sosialurin.fo
Gudny Langgaard gudny@sosialurin.fo

Bla›fólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Ey›un Klakstein eydun@sosialurin.fo
John Johannessen john@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Turi› Kjølbro turid@sosialurin.fo
Stefan í Skorini stefan@sosialurin.fo

Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo
Myndamenn:
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo

Útgevari/uppseting:
Sp/f Sosialurin
Prent: Prentmi›stø›in

Avgrei›sla:
Mán.-frí. 8-16
Argjavegur 26,
Tel. 311820, Fax 314720
Postadressa:
Postboks 76, 110 Tórshavn
E-mail:
post@sosialurin.fo
lysing@sosialurin.fo
lysingartorg@sosialurin.fo

Bla›i› ver›ur prenta› mánadag-fríggjadag klokkan 14[00]

L‡singar

Freistir:	Tekstl‡singar	Størri l‡singar	L‡singartorgi›	Heilsanir
T‡sdagsbla›i›	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12
Mikudagsbla›i›	T‡s. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12
Hósdagsbla›i›	Mik. kl. 10	T‡s. kl. 15	T‡s. kl. 12	T‡s. kl. 12
Fríggjadagsbla›i›	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12
Leygardagsbla›i›	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12

Størri l‡singar, sum nógv arbei›i stendst av, mugu vera inni í gó›ari tí› og á›renn ásettu freistir.
Framíhjápláss má umbi›jast í gó›ari tí›.

Stødd:
Ein heil sí›a í Sosialinum er 254mm brei› og 346mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmi› millum teigarnar er 4mm.

Til rei›ar at verja seg móti føroyingum

Landsst‡ri› royndi at uppklára, hví næstovastin á stø›ini í Mjørkadali í 1976 seg›i seg vita um føroyingar, sum vóru til rei›ar at leypa á NATO-stø›ina

HERNA‹ARMÁL
Ey›un Klakstein

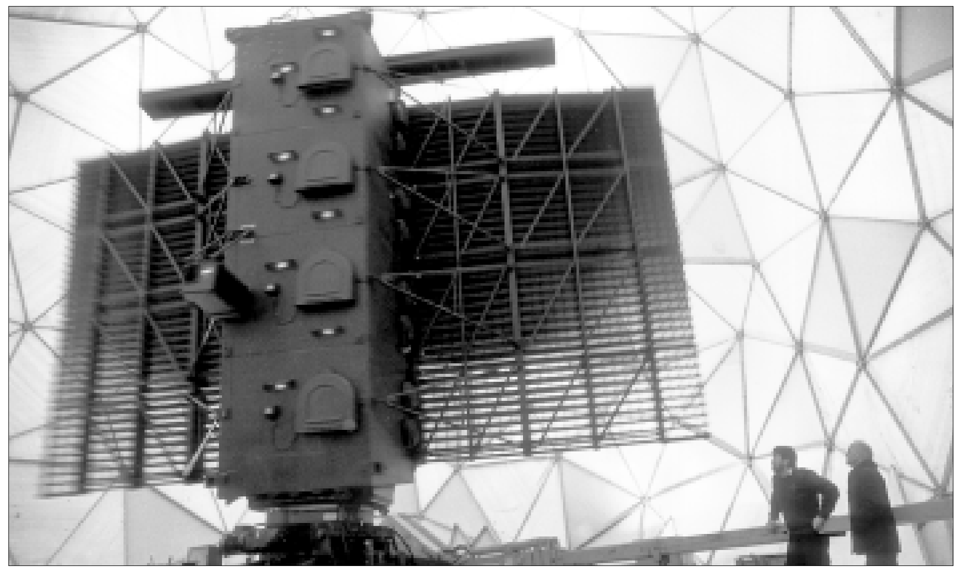

Næstovastin í Mjørkadali og Sornfelli seg›i, at herstø›in var til rei›ar at taka ímóti álopum frá føroyingum

Landsst‡ri› tók ta› í stórum álvara, tá næstovastin á stø›ini í Mjørkadali og Sornfelli í 1976 seg›i vi› myndabla›i› Magn, at stø›in var til rei›ar at verja seg ímóti føroyskum álopum á stø›ina.

Landsst‡ri› sendi ríkisumbo›num skriv vi› fyrispurningi um máli›, men einki svar finnist til skrivi›.

Hetta stendur at lesa í n‡ggju ískoytisfrágrei›ingini til ávegisfrágrei›ingina um Føroyar í kalda krígnum, sum Jákup Thorsteinsson, søgufrø›ingur, hevur gjørt.

Jákup Thorsteinsson hevur havt atgongd til øll skjøl hjá landsst‡rinum um NATO og herna›armál annars. Út frá hesum skjølum, hevur hann gjørt eina ískoytisfrágrei›ing til frágrei›ingina, sum er at finna í Svørtubók.

Klárir at verja seg

Í hesi frágrei›ing sta›festir Jákup Thorsteinsson, at ta› vakti ans, tá næsovastin á stø›ini í Mjørkadali/Sornfelli, Jensen majorur, hev›i samrø›u vi› myndabla›i› Magn í juli mána›i 1976.

Í samrø›uni vi›gekk majorurin, at stø›in í Mjørkadali og Sornfelli var eitt álopsmál hjá eystanveldunum í krígstí›.

Majorurin seg›i vi› bla›i›, at stø›in í Mjørkadali og Sornfelli var eitt ta› fyrsta, sum ein mótpartur í krígsstø›u fór at royna at oy›ileggja. Sama var galdandi fyri allar a›rar ávaringarstø›ir kring heimin.

Harafturat seg›i Jensen majorur, at herstø›in í Mjørkadali var til rei›ar at verja seg ímóti álopum frá føroyingum. Hesi fólk umrøddi majorurin sum fólk, i› onkursvegna vór›u vápna›, og sum onkursvegna høvdu samband vi› tey, sum fóru at leypa á stø›ina.

Fylgdu vi› í Føroyum

– Um Jensen majorur er rætt endurgivin í Magn, so er or›ingin rættiliga áhugaverd, tí so merkir hetta, at hervaldi› hevur rokna› vi› tí møguleika, at eystanveldini hava havt vi›haldsfólk í Føroyum, skrivar Jákup Thorsteinsson í síni ískoytisfrágrei›ing.

Or›ini hjá Jensen leggja helst eisini upp til, at hervaldi› fylgdi vi›, hvørji fólk kundu hugsast at taka part vi› eystanveldunum í møguligari krígsstø›u.

Í august mána›i 1976 sendi landsst‡ri›, sum tók or›ini hjá Jensen í stórum álvara, ríkisumbo›num skriv vi› fyrispurningi um máli›. Jákup Thorsteinsson hevur einki svarskriv funni› frá ríkisumbo›num.

Kanningin eystanfyri skal nú setast í gongd

Løgma›ur lovar, at fari› ver›ur undir ætla›u kanningina í skjalagoymslum eystanfyri beinanvegin

HERNA‹ARMÁL
Ey›un Klakstein

Løgma›ur lovar, at nú ver›ur hol sett á kanningararbei›i› í skjalagoymslum eystanfyri. Ætla›a kanningin hevur ligi› á láni meginpartin av hesum árinum

Landsst‡ri› leg›i bragdliga fyri, tá ta› í apríl mána›i í ár fekk eina eykajáttan frá løgtinginum til at gera kanningar í skjalagoymslum eystanfyri.

Men hóast meira enn eitt hálvt ár er li›in sí›ani pengarnir vór›u tøkir, og ætlanin var at seta kanningina í verk beinanvegin, er arbei›i› framvegis ikki far› í gongd.

Løgma›ur sigur nú, at skal hol setast á arbei›i› beinanvegin.

– Arbei›ssetningurin er klárur, og nú skulu avtalur gerast vi› fólkini, sum skulu gera arbei›i›. Vit vóna at praktiska arbei›i› kann byrja í januar mána›i, sigur Anfinn Kallsberg.

T‡dningarmiki›

Søgufrø›ingar hava longu gjørt kanningar vestanfyri, og ávegis úrsliti› av teimum kanningunum er at finna í Svørtubók.

Ein ískoytisfrágrei›ing var almannakunngjørd í vikuni, og í henni sigur søgufrø›ingurin, Jákup Thorsteinsson, at skal javnvág koma í kanningarnar av herna›arligu fortí›ini, mugu søgufrø›ingar fáa skjøl úr eystureuropeiskum skjalasavnum til vega.

Hesum er løgma›ur samdur í.

– Ta› er umrá›andi, at vit gera eina líknandi kanning eystanfyri, sum vit hava gjørt vestanfyri. Arbei›ssetningurin til n‡ggju kanningina líkist eisini rættiliga nógv honum, sum var› brúktur vestanfyri, sigur Anfinn Kallsberg.

Granska sambandi› eystureftir

Løgma›ur vísir á, at í teimum skjølum, sum eru komin undan kavi vestanfyri, eru nógvar ábendingar um, at ta› var ikki bara vesturheimurin, sum fylgdi vi› í Føroyum.

– Ta› er einki at ivast í, at londini í eystureuropa høvdu stóran áhuga í føroyskum vi›urskiftum, og hetta mugu vit fáa meira at vita um, sigur hann.

– Vit mugu sta›festa, hvat samband var millum persónar í Føroyum og londini eystanfyri jarntjaldi›, og hvussu hesi londini fingu uppl‡singar úr Føroyum, sigur Anfinn Kallsberg.

Pengar tøkir

Herluf Sigvaldson, lei›ari á uttanlandsdeildini á Løgmansskrivstovuni, skal samskipa kanningararbei›i› eystanfyri, men ta› ver›a helst søgufrø›ingar, sum koma at gera kanningarnar.

Løgmansskrivstovan fekk í vár eykajáttan upp á 400.000 krónur til kanningarnar eystanfyri, og í fíggjarlógaruppskotinum fyri komandi ár ver›ur mælt til at játta somu upphædd.

Ætlanin er eisini at fáa ney›ugar pengar til vega longri frammi í tí›ini, tá hetta ver›ur ney›ugt.

ÁLMANAKKIN 2001

- ein bílig og viðkomandi jólagáva -

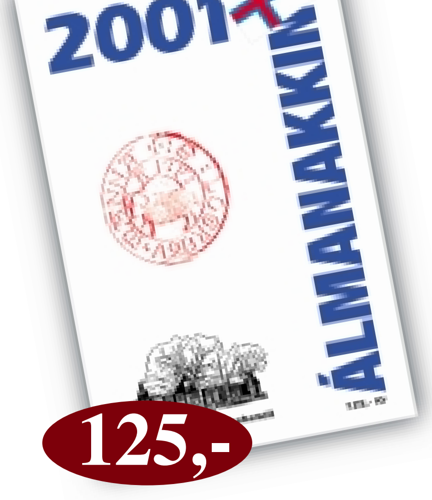

Í samfull 73 ár hevur Álmanakkin á so mangan hátt verið álitið hjá fólki á sjógvi og landi úti sum heima. Haðani hevur tú altíð fingið svar uppá spurningar um eitt nú dagar og mánaðar, sól og mána, skip, bátar og streym.

Álmanakkin 2001 inniheldur umframt alt tað vanliga, nýteknaði streymkort, kort yvir hagapartar, oljuloyvi, alivinnuna og føroyskar havnir.

Bókin er prýdd við litum og er 320 blaðsíður. Enn sum áður er Álmanakkin ein bílig bók. Óinnbundin kostar hann einans 125 krónur, meðan innbundna útgávan kostar 175 krónur.

Streymkort, kort yvir hagapartar, oljuloyvi, alivinnuna og føroyskar havnir.

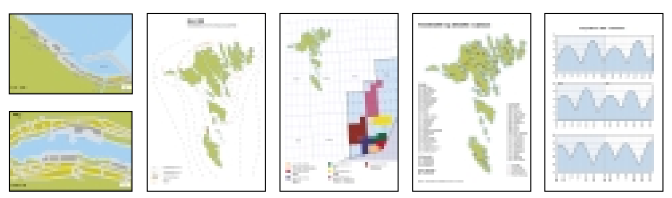

Pf. H.N. Jacobsens Bókahandil
Tel +298 31 10 36 · P.O. box 55 · FO-110 Tórshavn
e-mail: hnj-book@post.olivant.fo